

میزان تحقق اهداف آموزش از راه دور در آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان: ارایه راهبردهای توسعه آموزشی

منصوره کراچی اصفهانی! دکتر سید یعقوب موسوی! دکتر محمدعلی احمدوند^۳

تاریخ پذیرش: ۹۲/۱۰/۲۱

تاریخ دریافت: ۹۲/۸/۱۶

چکیده

با نگاهی به کثرت آمار دانش‌آموزان در نظام آموزشی رایج و ضرورت تسهیل در دسترسی افراد لازم‌التعلیم و تحقق عدالت آموزشی در تمام مناطق کشور بر لزوم توسعه آموزشهای از راه دور بخصوص در استانهای محروم بیشتر پی می‌بریم. از این رو پژوهش حاضر با هدف میزان دستیابی به اهداف آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان از دیدگاه کارشناسان و مدیران و ارائه راهبردهایی برای توسعه آموزش می‌باشد. روش پژوهش زمینه‌یابی توصیفی می‌باشد و شرکت‌کننده‌های پژوهش تعداد ۹۶ نفر از کارشناسان و مدیران آموزش از راه دور استان می‌باشد. پژوهش به روش سرشماری نمونه‌گیری شده است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه است که پایایی آن به روش آلفای کرونباخ و روایی آن با استفاده از نظر متخصصین آموزش از راه دور و اساتید دانشگاه احراز شده که نتایج بیانگر روایی و پایایی مطلوب پرسشنامه بوده است. پژوهش شامل دو سوال زیر می‌باشد:

- ۱- از دیدگاه کارشناسان و مدیران، مراکز آموزش از راه دور استان سیستان و بلوچستان از لحاظ دستیابی به اهداف چگونه می‌باشد؟
- ۲- از دیدگاه کارشناسان و مدیران مراکز آموزش از راه دور راهبردهای مناسب و مطلوب جهت توسعه آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان چه می‌باشد؟

یافته‌ها نشان داد که تحقق اهداف آموزش از راه دور استان تا حد مطلوب و رضایت بخشی صورت گرفته و راهبردهای ارائه شده جهت توسعه آموزش از راه دور استان معنادار می‌باشد. همچنین نتایج بدست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که آموزش از راه دور استان س.ب.توانسته است با وجود موانع و مشکلات بسیار در دستیابی به اهداف مصوبه آموزش از راه دور تا حد خوب و مطلوبی نائل آمده و با کارگیری راهبردهای ارائه شده که شامل وجود زیرساخت‌های تکنولوژیکی، تنوع در شیوه‌های آموزش، توسعه فرهنگ پژوهش، وجود یادگیری الکترونیکی، و... می‌تواند روزه روز در جهت توسعه آموزش در استان موفق‌تر عمل کند.

کلیدواژه‌ها: آموزش از راه دور، اهداف آموزشی، توسعه، مراکز آموزش از راه دور

۱. کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی، آموزش و پرورش ناحیه ۲ زاهدان، Dehbashi81@yahoo.com

۲. استادیار، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، Yabr21@yahoo.com

۳. دانشیار، دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب

The Achievement of Distance Education Objectives in the province of Sistan and Baluchestan: Providing Educational Development Strategies

Mansoureh Karachi Esfahani; Dr. Seyed Yaghub Mousavi; Dr. MohammadAli Ahmadvand

Abstract

Viewing the diversified number of students in the present distance education system, the need to facilitate access to education for those in need, and the accomplishment of education justice in all areas of the country, we find out the necessity of developing distance education especially in undeveloped provinces. This study aims to reflect the extent the objectives of distance education in the province have been achieved – the perceptions of professionals and managers, and to provide guidelines for the development of education. The study is a descriptive survey study of 96 participants, experts and managers of distance education in the province. The sampling method was census. A questionnaire has been used to collect data. The validity and reliability of the questionnaire have been verified using Cranach's alpha method and the views of distance education experts and university professors respectively. The research questions are as follows:

1. From the Viewpoint of Administrators, distance learning centers in Sistan and Baluchestan, how are the goals achieved?
2. From the perspective of distance education experts and administrators, what are the appropriate strategies for the development of distance education in the province of Sistan and Baluchestan?

The findings indicated that the objectives of distance education in S-B province have been achieved satisfactorily and the guidelines provided for the development of distance education are significant. The study findings also show that the distance education system of the province, in spite of many problems and obstacles, has acted well to achieve its objectives and can be more successful in the development of education in the province using the given guidelines including technological substructures, diverse ways of teaching, increasing research, and the development of e- learning.

Keywords: distance learning, learning objectives, development, and distance education centers.

مقدمه

شنیداری و ویدئو کنفراس بیشتر از سبک قبلی امکان پذیر می‌کند. در سال‌های اخیر فرایند آموزش، فناوری‌های گران قیمت ماهواره و شبکه‌های ارتباطی با ظرفیت بالا را از طریق خطوط استیجاری مورد استفاده قرار داده است. با این وجود هنوز هم بیشتر فراگیران از روش‌های سنتی مطالعه استفاده می‌کنند اما تشکیل کلاس‌های مجازی به دلیل پیشرفت فناوری یک واقعیت است (صالح مقدم، ۱۳۸۵).

بیان مسأله

از آغاز سال ۸۴-۱۳۸۳ موسسه آموزش از راه دور آموزش و پرورش به منظور اجرای برنامه‌های آموزشی خود مراکز آموزش از راه دور در کشور تاسیس کرده است که حدود ۱۵ استان در این طرح شرکت داشته‌اند و استان سیستان و بلوچستان نیز در همین راستا شروع به فعالیت نمود. با توجه به اینکه اهداف و خط و مشی آموزش از راه دور را موسسه تدوین و ارائه کرده است لذا لزوم دستیابی به این اهداف و اندازه‌گیری میزان موفقیت برنامه‌های آموزش از راه دور جهت تحقق اهداف آن بسیار ضروری است. این اهداف شامل:

- اجرای تمام یا بخشی از برنامه‌ی تحصیلی و درسی مصوب وزارت آموزش و پرورش
- ارائه آموزش از راه دور با بهره‌مندی از روش‌های متنوع و مناسب با استفاده از فن‌آوری‌های روز
- آموزش از راه دور دومین فرصت رسمی نظام آموزشی برای جبران فرصت تحصیلی از دست رفته
- عدم محدودیت سنی، جنسی و جغرافیایی در آموزش از راه دور
- اهتمام به آموزش ایرانیان خارج از کشور
- ترویج فرهنگ اسلامی و ملی در برنامه‌های آموزشی موسسه آموزش از راه دور (اهتمام موسسه آموزش از راه دور به آموزش ادبیات قومی در زبان‌های خارجی)
- تأکید موسسه آموزش از راه دور بر ترویج فرهنگ استفاده صحیح از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات
- امکان ارائه خدمات آموزشی موسسه آموزش از راه دور با بهره‌گیری از توان بخش دولتی، امکانات وزارت آموزش و پرورش و سایر نهادهای دولتی و مشارکت عمومی

در عصر دانایی جامعه اطلاعاتی برای دستیابی به جایگاهی برتر در تولید علم و فناوری و رسیدن به جامعه‌ای توسعه یافته به ایجاد مهارت‌سازندگی و توسعه آفرینی در آحاد ملت نیازمند است که لازمه آن برخورداری از آموزشی وسیع و عمیق و مهارت است. استفاده روز افزون از آموزش از راه دور در تعلیم و تربیت راه حلی برای این مشکل در دنیا به حساب می‌آید. مدارس، دانشگاه‌ها، کمپانی‌ها و سازمانها، آموزش از راه دور را به عنوان هدفی برای آموزش و توسعه برنامه‌های آینده شان مورد استفاده قرار میدهند و میتوان گفت یکی از چالشهای اساسی که در توسعه کشور نقش بسزایی دارد، ایجاد و افزایش موقعیت‌های آموزشی است مشروط بر اینکه با افزایش هزینه همراه نباشد (الحسینی، ۱۳۸۴).

آموزش از راه دور مفهوم جدیدی در عرصه آموزش نیست این مفهوم از سال ۱۸۰۰ تا کنون به صورت سه سبک آموزشی وجود داشته است.

الف: آموزش مکاتبه‌ای

در این سبک آموزش، فراگیر نسبت معینی از موضوعات متنوع را همراه با مجموعه سوال‌های مشخص، در اختیار دارد. بازخورد غیررسمی و ازدیاد ترک تحصیل کرده‌ها از مشخصه‌های این نوع یادگیری است. این نوع یادگیری با آمدن رادیو و تلویزیون به صورت یک روش فراگیری رسمی تکامل پیدا کرد.

ب- آموزش راه دور چند رسانه‌ای

در سال ۱۹۶۹ دانشگاه باز انگلیسی کارشناسان با کفایت و شایسته‌ای، فارغ التحصیل نمود که به طور عمده از رسانه‌های نوشتاری استفاده کرده بودند. این دانشگاه مدلی بود که توسط پیتر در سال ۱۹۸۳ سبک صنعتی آموزش راه دور نامیده شد. مشخصه‌های این روش استفاده از رسانه‌های یک طرفه مانند کتاب و جزوات چاپی یا ارتباط دو طرفه معلم و متعلم به صورت چهره به چهره بود.

ج- آموزش راه دور با ارتباط اینترنتی

فناوری‌هایی مانند ارتباطات دور برد مخابراتی و کامپیوترها اثر متقابل معلم بر فراگیر را از طریق گفتگو و برقراری شبکه‌ی دیداری-

سوالات فرعی

- ۱- از دیدگاه کارشناسان و مدیران، مراکز آموزش از راه دور استان سیستان و بلوچستان تا چه میزان به اهداف پیش بینی شده رسیده‌اند؟
- ۲- راهبردهای مناسب جهت توسعه آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان از دید کارشناسان و مدیران مراکز آموزش از راه دور چه می‌باشد؟

کلیات

ضرورت آموزش از راه دور در سیستم آموزشی

در عصر حاضر شتاب در اطلاعات و ارتباطات موجب تغییرات اقتصادی و تکنولوژیکی در در جامعه شده است. که این تغییرات مستلزم ساخت یادگیری در زندگی می باشد. تلاقی و جدایی تکنولوژی، جمعیت شناسی، کار و خانواده ضرورت یادگیری از راه دور را فراهم می آورد که بزرگسالان می توانند از آن استفاده کنند. ساختار آموزش از راه دور در طول زمان و مکان آموزش و پرورش را سرعت بخشیده و برای همه میسر ساخته است. همچنین در مواردی عواملی از قبیل عدم انگیزه دانش آموزان به ادامه تحصیل، فقدان تماس چهره به چهره با معلمان و همسالان که می تواند موجب سرخوردگی ها و مانع آموزش و یادگیری شود اما آموزش از راه دور موجب هموار ساختن این مانع در راه آموزش و یادگیری شده است (رشید، ۲۰۰۷).

فرصت‌های پیش آمده در آموزش از راه دور

آموزش از راه دور فرصت‌هایی را پیش می‌آورد که این مزایا را دارد:

- ۱- آموزش و یادگیری را برای طیف وسیعی از مخاطبان و علاقه مندان به یادگیری فراهم می‌سازد و نیازهای یادگیری فراگیرانی را برآورده می‌سازد که امکان حضور در محل را ندارند.
- ۲- این امکان را به وجود می‌آورد که میان فراگیران دانشجوی متعلق به فرهنگ‌ها و عقاید و تجربیات مختلف و مریبان و زمینه یادگیری به وجود آید.

- امکان تأمین بخشی از درآمدهای موسسه آموزش از راه دور از طریق تولید و فروش محصولات فرهنگی و آموزشی و مشارکت در سرمایه گذاری مناسب
همچنین به جهت اینکه استان سیستان و بلوچستان جزء استانهای محروم و مرزی کشور بوده وجود افراد لازم التعلیم و بزرگسالان نیازمند به آموزش بیشتر دیده می شود که در این باره نیز باید در جهت توسعه آموزشی تدابیری اندیشید.

مقاله حاضر در صدد است با بهره گیری از نظرات و دیدگاههای مدیران و کارشناسان مراکز که تجربه مدیریت آموزشی و آشنایی با اهداف و برنامه های آموزشی مجموعه را در استان دارند و آموزشهای لازم را در این زمینه دیده اند، میزان دستیابی به اهداف و خط و مشی های مراکز آموزش از راه دور استان را بررسی و راهبردهایی در جهت توسعه آموزش از راه دور در استان ارائه دهد.

اهداف تحقیق

هدف اصلی

بررسی میزان تحقق اهداف آموزش از راه دور از دیدگاه کارشناسان و مدیران مراکز در آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان و ارائه راهبردهای توسعه آموزش

هدف‌های فرعی

- ۱- میزان دستیابی به اهداف مراکز آموزش از راه دور در آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان از دید کارشناسان و مدیران
- ۲- راهبردهای مناسب جهت توسعه آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان از دیدگاه کارشناسان و مدیران

سوالات تحقیق

سوال اصلی

وضعیت آموزش از راه دور در آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان از لحاظ تحقق اهداف چگونه می‌باشد و برای توسعه آموزش چه راهبردهایی را میتوان بیان کرد؟
سخنرانی که در داخل کشور نیستند ارتباط مستقیم و سازنده‌ای در

زندگی فراگیر حضور یابد و دیوار میان مدرسه و خانه را از میان بردارد.

بنابراین شاید بدین علت می‌توان عنوان کلاس کارآمد^۵ را برای اینگونه کلاس‌های انتخاب کرد. با توجه به فواید و فرصت‌های فوق باید به این نکته توجه کرد که آموزش از راه دور را می‌توان به روش‌های مختلف در بسترهای رسانه‌ای متفاوت ارائه داد (افضل نیا، ۱۳۸۷).

تأثیر تکنولوژی های جدید در توسعه آموزش از راه دور

رشد و توسعه فن آوری های چند رسانه ای و اینترنت اهمیت ویژه فاصله را در آموزش و پرورش کاهش می دهد. ابزارهای جدید ارتباطی و امکانات دیداری و شنیداری و مواد تعاملی دیگر، شاهراههای اطلاعاتی بیشتری را فراهم می آورد. تغییرات تکنولوژی آموزشی و وجود محیط های یادگیری متنوع با کیفیت بالا بیانگر وجود اثر بخش آموزش و یادگیری از راه دور است که با ابزارها و تکنیکهای خاص فراهم شده اند. پس می توان گفت تلفیقی از فن آوری های نوین و تکنیک های آموزشی در آموزش از راه دور موجب افزایش کیفیت و تجارب یادگیری سازنده شده و ویژه فاصله را به عنوان عاملی برای عدم یادگیری کم رنگ و بر اهمیت جلوه می دهد (سانتالی، ۲۰۱۲).

نقش تئوری های یادگیری ضمنی در ارتقاء آموزش از راه دور

آموزش دهنده‌های راه دور، در مقایسه با افراد آموزش دهنده‌ی کلاس‌های متداول سنتی به استفاده از تکنیک‌ها و روش‌شناسی‌های مختلفی نیاز دارند تا بتوانند آموزش از راه دور مؤثر و مفیدی ارائه دهند. بسیاری از محققان معتقدند که تئوری‌های یادگیری ضمنی (غیرصریح) را می‌توان به نحو موفقیت آمیزی در آموزش از راه دور بکار برد. یادگیری ضمنی براساس یادگیری و تجربه‌ی فعال و پویا، استقرار شده که جنبه‌های مختلف آن لازمه‌ی

۳- میان خود فراگیران ارتباط هم عرض و هم سطح بوجود می‌آورد.

۴- طراحی کلاس یا فضای یادگیری به لحاظ نمود ذهنی، فیزیکی منطبق با خواسته‌های مطلوب ممکن می‌شود.

۵- نقشه یادگیری (برنامه درسی) به وسیله افراد ارائه دهنده آگاه و براساس نیازهای شناختی فراگیران تدوین می‌شود.

۶- کلاس‌های مجازی انعطاف پذیر و این امر موجب برانگیخته شدن شوق فراگیر در یادگیری فعال می‌شود.

۷- با توجه به امکان پیوند هر یک از مطالب و فرامتنها به صفحات دیگر اینترنت به صورت تعاملی امکان سیر و مکاشفه در فراگیر میسر می‌شود.

۸- امکان استفاده از پست الکترونیکی^۱ و گفتگوی هم زمان^۲، توانمندی منبع و مقصد پیام را در یک سیستم ارتباطی بالا برده و پیگیری پیشرفت فراگیر را بی واسطه و بی درنگ برای هر دو سوی ارتباط فراهم می‌سازد.

۹- با توجه به امکانات موجود در یادگیری الکترونیکی از قبیل انواع موتورهای جستجو^۳ در طراحی برنامه درسی و فعالیت‌های پرشش و پاسخ و امکان بازیابی اطلاعات فعال تر از نظامهای سنتی یادگیری قابلیت‌های بیشتری را ایجاد می‌کند.

۱۰- به دلیل یکسانی طراحی و کاربرد این نوع کلاس‌های درس، امکان یکنواختی شیوه آموزش و برآوردن عدالت آموزشی فراهم می‌شود.

۱۱- قابلیت اتصال با سامانه‌های اطلاعاتی (وب سایت)^۴ دیگر امکان پیوند میان کلاس درس با محیط باز جامعه را در اقصی نقاط جهان به وجود می‌آورد.

۱۲- فراگیران در جریان یادگیری مولد خود، بسیار پرجرات و چالش پذیر عمل می‌کنند.

۱۳- به دلیل استقلال هر کلاس درس از جنبه‌های مادی و فیزیکی حضوری (مانند ساختمان کلاس، حضور فیزیکی در مدرسه و غیره) هزینه‌های سرانه یادگیری کاهش یافته و رابطه آموزش و یادگیری را به طور تعاملی، پویا و حرکت دارد در می‌آورد.

۱۴- فرآیند آموزش و یادگیری به دلخواه فراگیر و تمایل خود او و براساس نیازهای پیش آمده اش بوجود می‌آید و می‌تواند مسقئماً در

استفاده از وب لاگ به تحقق این امر کمک می‌کند. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که استفاده از وب لاگ به افزایش مهارت‌های حقیقی، مهارت‌های تفکر نکته سنجی و دقیق، توانایی ساخت اطلاعات یادگیری مشارکتی و ارتقاء تحصیلی یادگیرنده کمک می‌کند (نامور و راستگو، ۲۰۰۸).

کنفرانس‌های ویدیویی و بصری در آموزش از راه دور نقش

محدود بودن تعداد انگلیسی زبانان تایوان به کاهش انگیزه دانشجویان انگلیسی زبان، کاهش فرصت گسترش مهارت‌هایشان و یادگرفتن فرهنگ آمریکایی خارج از کلاس منجر شده است. پیشرفت‌های اخیر آموزش از راه دور امکان برگزاری کنفرانس‌های ویدیویی و بصری اینترنتی را فراهم می‌نماید. این تکنولوژی امکان برقراری ارتباط گوینده‌ی انگلیسی زبان بومی با دانشجویان یادگیرنده‌ی زبان را فراهم می‌نماید. در پژوهشی که در همین باره انجام شده نتایج اولیه‌ی حاصل از پروژه و طرح راهنمایی کننده‌ی در دست اقدام، همکاری متقابل و دانشجویان تایوانی که بعنوان یادگیرندگان زبان خارجی انگلیسی محسوب می‌شدند با یک کنفرانس اینترنتی آمریکایی را بیان می‌کند که بوسیله بحث و تبادل نظر ادامه می‌یابد.

از روش‌های کیفی و کمی به منظور بررسی و ارزیابی تغییرات انگیزه دانشجویان، اعتماد به نفس، توانایی و قابلیت ناشی از ارائه اینترنتی استفاده شده است. نتایج بدست آمده بعد از کنفرانس افزایش نسبی و معتدل این سه فاکتور و افزایش قابل ملاحظه‌ی انگیزه و قابلیت را نشان می‌دهند. دانشجویان اطلاعات فرهنگی آمریکا که در سخنرانی‌ها و گفتگوها گنجانده شده بود را اینترنتی با آمریکایی کمتر از حد مورد انتظار آنها بوده است. این تکنیک از قابلیت و پتانسیل افزایش قابل ملاحظه‌ی انگیزه دانشجویان، اعتماد به نفس و قابلیت برخوردار است (ونچی و مارک، ۲۰۰۹).

موفقیت یادگیری از راه دور محسوب می‌شود. آرتی و همکارانش در این پژوهش روش‌های یادگیری، نیازهای یادگیرندگان راه دور و چگونگی اجرای آن در محیط یادگیری ضمنی را بررسی کرده اند. همچنین معایب و مزایای آموزش از راه دور را مورد بررسی قرار داده اند. آنها برای مرتبط کردن تئوری یادگیری از راه دور با یادگیری ضمنی، تلاش نموده و با استفاده از نگرش ضمنی به ارائه و ارزیابی برخی از دستورالعمل‌های ارتقا و گسترش محیط‌های یادگیری حمایت کننده از یادگیرنده‌های راه دور می‌پردازند (والاسی و همکاران، ۲۰۰۵).

نقش وب لاگ^۲ در توسعه آموزش از راه دور

تکنولوژی‌های جدید، تغییرات آموزش سطوح بالا را به نحو قابل ملاحظه‌ای تحت تأثیر قرار می‌دهند. استفاده از تکنولوژی، بهبود یادگیری و تدریس آموزشی، بویژه آموزش سطوح بالاتر یا عالی‌ها را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. اکنون برخی از دانشگاه‌ها و موسسات از این تکنولوژی‌ها به منظور ایجاد آموزش از راه دور و مجازی استفاده می‌کنند. اما روش‌های قابل استفاده دیگری نیز وجود دارد که می‌توان به شبکه جهانی وب اشاره نمود.

وب لاگ را می‌توان در کنار کلاسهای سنتی و متداول دانشگاه‌ها نیز به کار برد. در پژوهشی که در همین مورد انجام گرفته اهمیت و مزایای نتایج استفاده دانشگاه‌ها از وب لاگ را بوسیله‌ی بررسی و نظر سنجی پروژه‌ها و تحقیقاتی که در سراسر جهان درباره این موضوع انجام شده است بررسی شده است. می‌توان گفت استفاده از وب لاگ به دلیل آسان بودن یادگیری آن صورت می‌گیرد که روزانه افزایش می‌یابد. استفاده از وب لاگ در دانشگاه‌های سنتی و متداول یک فرصت همکاری یادگیری و برقراری ارتباط و آگاهی رسانی بین دانشجویان و استادان و حتی میان دانشجویان و دانشجویان را فراهم می‌نماید. این روش براساس تئوری و روش ضمنی استوار گردیده است. دانش به جای انتقال از طریق دستورالعمل‌های ساخته شده بوسیله یادگیرندگانی که خودشان به ایجاد ساختارهای شناختی می‌پردازند، منتقل می‌شود. در واقع نقش معلم شامل ارائه اطلاعات به دانش‌آموزان نبوده و راهنمایی آنها در طول آموزش را در بر می‌گیرد و

پیشینه تحقیق

الف: تحقیقات انجام شده در ایران

علی حسینی (۱۳۸۴) تحقیقی با عنوان بررسی اثربخشی فعالیت های آموزش از راه دور از دیدگاه مدیران و دبیران مراکز آموزش از راه دور انجام داد و در این تحقیق کلیه سوالات خود در راستای اهداف پیش بینی شده در نظر گرفته بود و به این نتیجه رسید که دبیران و مدیران مراکز موسسه توانسته‌اند به میزان بسیار مطلوبی با ارسال و ارائه نرم افزار و بسته‌های آموزشی خود آموز و مبتنی بر IT و ICT در توسعه تکنولوژی آموزشی در آموزش موفق باشند.

قادری (۱۳۸۴) پژوهشی تحت عنوان بررسی راهبردهای توسعه ICT در نظام‌های آموزشی کشورهای استرالیا، آمریکا و هند و مقایسه آنها با ایران انجام داده است و براساس مطالعات تطبیقی تشکیل هیاتی از متخصصان تعلیم و تربیت، علوم کامپیوتر، تکنولوژیستهای آموزشی را برای هدایت برنامه‌های کاربردی و راهبردهای توسعه ICT ضروری می‌داند و تاکید به سواد رایانه‌ای و تغییر نگرش معلمان را امری لازم می‌داند.

ب: تحقیقات انجام شده در خارج از ایران

پژوهشی در سال (۲۰۰۸) توسط نامور و راستگو در خصوص نقش وبلاگ در توسعه آموزش از راه دور انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد که استفاده از وبلاگ به دلیل آسان بودن یادگیری در دانشگاه‌های سنتی و متداول صورت می‌گیرد. همچنین تجهیزات نشان داده که استفاده از وبلاگ به افزایش مهارتهای حقوقی، تفکر نکته سنج و موشکافانه، توانایی ساخت اطلاعات، یادگیری مشارکتی و ارتقاء تحصیلی یادگیرنده کمک می‌کند.

شری رام (۲۰۱۲) پژوهشی با عنوان تاثیر کامپیوتر بر آموزش از راه دور کارآفرینی کشور هند انجام داد. نتایج نشان داد که وجود آموزشهای آنلاین و استفاده از پست الکترونیکی حتی در مناطق دور دست کشور هند موثر بوده و طراحی رسانه رادیو تلویزیون آموزشی در جذب و توسعه آموزش از راه دور تاثیر فراوانی دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و روش مورد استفاده روش زمینه یابی و به لحاظ نوع مطالعات توصیفی غیر آزمایشی می باشد.

شرکت کنندگان پژوهش

به جهت اینکه نمونه گیری به روش سرشماری بوده و جامعه با نمونه برابر است شرکت کنندگان تحقیق حاضر شامل ۴۰ نفر از کارشناسان آموزش از راه دور ادارات شهرستانهای استان نظیر (زاهدان، خاش، سراوان، نیکشهر، ایرانشهر، زابل، چابهار و ...) و تعداد ۵۶ نفر از مدیران مراکز آموزش از راه دور این شهرستانها می باشد.

ابزار جمع آوری اطلاعات

ابزار جمع آوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه می باشد. این پرسشنامه شامل ۲۵ سوال بسته پاسخ که ۹ سوال اول مربوط به اهداف آموزش از راه دور و در ۱۷ سوال دوم راهبردهای توسعه آموزش از راه دور در استان مورد بررسی قرار گرفته است. نوع پرسشنامه محقق ساخته است که به روش لیکرت تنظیم شده و دارای ۵ گزینه (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) می‌باشد. برای تهیه پرسشنامه ابتدا اطلاعاتی در مورد اهداف مصوبه در اساسنامه آموزش از راه دور تهیه گردید و راهبردهایی را جهت توسعه آموزش از راه دور استان با در نظر گرفتن محدودیت های مالی در استانبر اساس مطالعات جمع آوری شده مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش روایی پرسشنامه از نظر اساتید راهنمای رشته علوم تربیتی و متخصصین آموزش از راه دور استفاده شد. جهت تعیین پایایی از ضریب الفای کرونباخ استفاده شد که برابر ۰/۹۰ می باشد و می توان گفت پرسشنامه از پایایی و روایی مطلوب برخوردار می باشد.

یافته های پژوهش

پژوهش حاضر دارای دو سوال پژوهشی می باشد.

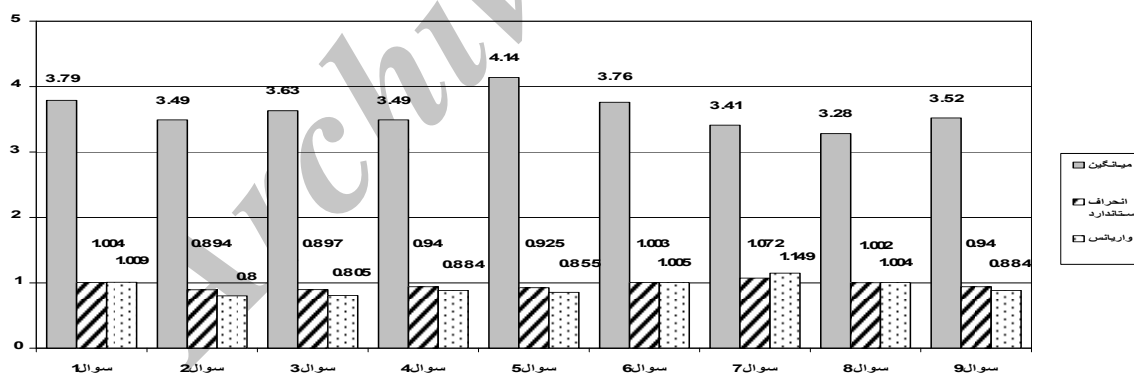
گنجانده شد و نظر ۹۶ نفر از کارشناسان و مدیران مراکز آموزش از راه دور مورد بررسی قرار گرفت که فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و واریانس نظرات مدیران و کارشناسان در (جدول شماره ۱) تلخیص شده است.

سوال اول پژوهش: از دیدگاه کارشناسان و مدیران، آموزش از راه دور استان سیستان و بلوچستان تا چه اندازه به اهداف دست یافته اند؟
در بررسی سوال اول پژوهش می توان گفت نه مورد اهداف مقرر در اساسنامه موسسه آموزش از راه دور آموزش و پرورش

جدول ۱. آمار توصیفی سوالهای ۱-۹

سوالها	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس
سوال ۱	۹۶	۳/۷۹	۱/۰۰۴	۱/۰۰۹
سوال ۲	۹۶	۳/۴۹	۰/۸۹۴	۰/۸
سوال ۳	۹۶	۳/۶۳	۰/۸۹۷	۰/۸۰۵
سوال ۴	۹۶	۳/۴۹	۰/۹۴	۰/۸۸۴
سوال ۵	۹۶	۴/۱۴	۰/۹۲۵	۰/۸۵۵
سوال ۶	۹۶	۳/۷۶	۱/۰۰۳	۱/۰۰۵
سوال ۷	۹۶	۳/۴۱	۱/۰۷۲	۱/۱۴۹
سوال ۸	۹۶	۳/۲۸	۱/۰۰۲	۱/۰۰۴
سوال ۹	۹۶	۳/۵۲	۰/۹۴	۰/۸۸۴
جمع		۳/۶۱		

نمودار ۱. توزیع فراوانی دستیابی به اهداف آموزش از راه دور آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان

جدول ۲. توزیع فراوانی دستیابی به اهداف آموزش از راه دور آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان

آموزش از راه دور از لحاظ دستیابی به اهداف	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
	۹۶	۳/۶۱۱	۰/۶۹۵۱۰	۰/۷۰۹۵

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۱ و ۲ میانگین ۹ سوال اول ۳/۶۱ می باشد که نشانگر این است که آموزش از راه دور آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان از دید کارشناسان و مدیران از لحاظ دستیابی به اهداف خوب بوده است.

جدول شماره ۳. آزمون t تک متغیری دستیابی به اهداف آموزش از راه دور آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان

۲,۵ = آزمون ارزش			
t	درجه آزادی	سطح اطمینان	تفاوت میانگین‌ها
۱۱/۴۳۳	۹۵	۰/۰۱	۰/۸۱۱۱

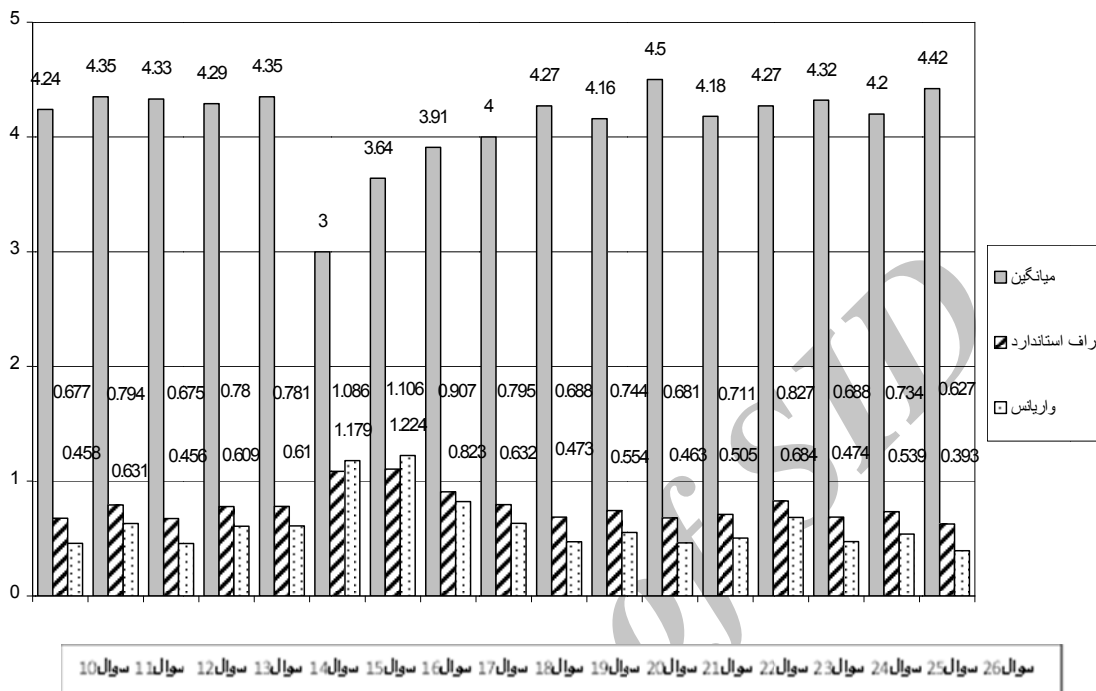
جدول ۴. آمار توصیفی سوال‌های ۱۰-۲۶

سوال‌ها	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس
سوال ۱۰	۹۶	۴/۲۴	۰/۶۷۷	۰/۴۵۸
سوال ۱۱	۹۶	۴/۳۵	۰/۷۹۴	۰/۶۳۱
سوال ۱۲	۹۶	۴/۳۳	۰/۶۷۵	۰/۴۵۶
سوال ۱۳	۹۶	۴/۲۹	۰/۷۸۰	۰/۶۰۹
سوال ۱۴	۹۶	۴/۳۵	۰/۷۸۱	۰/۶۱۰
سوال ۱۵	۹۶	۳	۱/۰۸۶	۱/۱۷۹
سوال ۱۶	۹۶	۳/۶۴	۱/۱۰۶	۱/۲۲۴
سوال ۱۷	۹۶	۳/۹۱	۰/۹۰۷	۰/۸۲۳
سوال ۱۸	۹۶	۴	۰/۷۹۵	۰/۶۳۲
سوال ۱۹	۹۶	۴/۲۷	۰/۶۸۸	۰/۴۷۳
سوال ۲۰	۹۶	۴/۱۶	۰/۷۴۴	۰/۵۵۴
سوال ۲۱	۹۶	۴/۵	۰/۶۸۱	۰/۴۶۳
سوال ۲۲	۹۶	۴/۱۸	۰/۷۱۱	۰/۵۰۵
سوال ۲۳	۹۶	۴/۲۷	۰/۸۲۷	۰/۶۸۴
سوال ۲۴	۹۶	۴/۳۲	۰/۶۸۸	۰/۴۷۴
سوال ۲۵	۹۶	۴/۲	۰/۷۳۴	۰/۵۳۹
سوال ۲۶	۹۶	۴/۴۲	۰/۶۲۷	۰/۳۹۳
جمع		۴/۱		

مدیران، راهبردهای توسعه آموزش از راه دور در آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان چه می‌باشد؟ در تجزیه و تحلیل سوال دوم پژوهش ۱۷ مورد راهبرد شناسایی شده جهت توسعه آموزش از راه دور در پرسشنامه گنجانده شده و نظر ۹۶ نفر از کارشناسان و مدیران مراکز آموزش از راه دور استان مورد بررسی قرار گرفت که فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و واریانس نظرات مدیران و کارشناسان در (جدول شماره ۴) تلخیص شده است.

ملاحظه جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که میانگین نمونه ۱۱/۴۳۳ واحد t از میانگین جامعه فرضی فاصله دارد. با درجات آزادی ۹۵ و با سطح اطمینان ۹۹٪، t جدول مساوی ۲/۶۱۷ است. فقط ۱ درصد احتمال دارد که اختلاف بین میانگین نمونه و جامعه ناشی از شانس باشد. بنابراین چون t محاسبه شده (۱۱,۴۳۳) بزرگتر از t جدول (۲,۶۱۷) است بنابراین فرض صفر رد می‌شود. به عبارتی یعنی از دیدگاه کارشناسان و مدیران، مراکز آموزش از راه دور استان سیستان و بلوچستان تا حد خوب و رضایت بخشی به اهداف پیش بینی شده نزدیک شده‌اند. سوال دوم پژوهش: از دیدگاه کارشناسان و

نمودار ۲. توزیع فراوانی آمار توصیفی راهبردهای مناسب جهت توسعه آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان

جدول ۵. توزیع فراوانی راهبردهای مناسب جهت توسعه آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان

فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
۹۶	۴/۱۴۲۸	۰/۴۱۶۹۷	۰/۴۲۵۶

ملاحظه اطلاعات جدول شماره ۴ و ۵ نشان می‌دهد که میانگین سوال ده تا بیست و شش ۴/۱ است یعنی از دیدگاه مدیران و کارشناسان ارائه راهبردهای ارائه شده جهت توسعه آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان خیلی خوب می‌باشد.

جدول ۶. آزمون t تک متغیری راهبردهای مناسب جهت توسعه آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان

t	درجه آزادی	سطح اطمینان	تفاوت میانگین‌ها
۳۱/۵۵۲	۹۵	۰/۰۱	۱/۳۴۲۸

جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که میانگین نمونه ۳۱/۵۵۲ واحد t از میانگین جامعه فرضی فاصله دارد. با درجات آزادی ۹۵ و با سطح اطمینان ۹۹٪، t جدول مساوی ۲/۶۱۷ است. فقط ۱ درصد احتمال دارد که اختلاف بین میانگین نمونه و جامعه ناشی از شانس باشد. بنابراین چون t محاسبه شده (۳۱/۵۵۲) بزرگتر از t جدول (۲/۶۱۷) است بنابراین فرض صفر رد می‌شود. به عبارتی یعنی راهبردهای مناسب جهت توسعه آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان معنادار است.

جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که میانگین نمونه ۳۱/۵۵۲ واحد t از میانگین جامعه فرضی فاصله دارد. با درجات آزادی ۹۵ و با سطح اطمینان ۹۹٪، t جدول مساوی ۲/۶۱۷ است. فقط ۱ درصد احتمال دارد که اختلاف بین میانگین نمونه و جامعه ناشی از شانس باشد. بنابراین چون t محاسبه شده (۳۱/۵۵۲) بزرگتر از t جدول (۲/۶۱۷) است بنابراین فرض صفر رد می‌شود. به عبارتی یعنی راهبردهای مناسب جهت توسعه آموزش از راه دور در استان سیستان و بلوچستان معنادار است.

نتیجه گیری

کشورهای توسعه یافته، استقرار نظام مبتنی بر اطلاعات در کلیه سطوح مدیریتی، وجود یادگیری‌های الکترونیکی در برنامه مدیران و دبیران، برنامه ریزی جهت طراحی رسانه رادیو تلویزیون آموزشی^۲، برقراری تناسب بین محتوا و حرفه افراد و سرمایه گذاری بیشتر مسئولین در امر آموزش) می‌باشد برابر (۴/۱) و t محاسبه شده (۳۱/۵۵۲) بوده که بزرگتر از t جدول (۲/۶۱۷) است که نشانگر آن است که راهبردهای ارائه شده جهت توسعه آموزش از راه دور در آموزش و پرورش استان از دید کارشناسان و مدیران مراکز مناسب و موثر می‌باشد.

در تطابق پژوهش حاضر با تحقیقی که قادری (۱۳۸۴) با عنوان بررسی راهبردهای توسعه ICT در نظام‌های آموزشی کشورهای استرالیا، آمریکا و هند و مقایسه آنها با ایران انجام داده است و به این نتیجه رسیده که یکی از راهبردهای توسعه آموزش از راه دور که به عنوان بخشی از ICT میتوان معرفی نمود وجود سواد رایانه‌ای برای فراگیران و شناخت معلمان، مدیران و کارشناسان از پیشرفتهای آموزشی کشورهای توسعه یافته و وجود یادگیریهای الکترونیکی در برنامه معلمان، مدیران و کارشناسان است که در این باره با نظرات مدیران و کارشناسان استان سیستان و بلوچستان همسو می‌باشد و می‌تواند در توسعه آموزش از راه دور در استان موثر باشد.

نتایج پژوهش حاضر با نتایج تحقیقات (نامور و راستگو، ۲۰۰۸) که در خصوص نقش وبلاگ^۳ در توسعه آموزش الکترونیکی بوده، و به این نتیجه رسیده است که وبلاگ به دلیل آسان کردن یادگیری و افزایش مهارت‌های حقوقی و تفکر نکته سنج و موشکافانه و وجود یادگیری مشارکتی و ارتقاء سطح یادگیرنده کمک می‌کند، با نظرات کارشناسان و مدیران آموزش از راه دور استان سیستان و بلوچستان مطابقت داشته است.

همچنین نتایج حاضر با نتایج پژوهش (شری رام و همکاران، ۲۰۱۲)^۵ با عنوان تاثیر کامپیوتر بر آموزش از راه دور کارآفرینی کشور هند انجام داده نشان می‌دهد که وجود آموزشهای آنلاین^۶ و استفاده از پست الکترونیکی^۷ حتی در مناطق دوردست موثر بوده و طراحی رسانه رادیو تلویزیون آموزشی در جذب و توسعه آموزش از راه

در نتایج مربوط به سوال اول پژوهش که میزان تحقق اهداف موسسات آموزش از راه دور آموزش و پرورش استان می‌باشد میانگین نظرات مدیران و کارشناسان در خصوص اهداف آموزش از راه دور که شامل (ایجاد فرصتهای برابر آموزشی، افزایش ارتقای فراگیران براساس ساختار دوره‌های تحصیلی، تطابق محتوای آموزشی پایه‌های تحصیلی با شرایط فراگیران، ایجاد روحیه خود کارآمدی در فراگیران، امکان ادامه تحصیل در محل سکونت فراگیران، ارتقای سطح سواد در اقشار مختلف مردم، ایجاد رسانه‌های آموزشی با کمترین هزینه برای فراگیران، ترویج فرهنگ استفاده از اطلاعات و ارتباطات و امکان ادامه تحصیل فراگیران در رشته‌های مورد علاقه شان) برابر ۳/۶۱ می‌باشد و t محاسبه شده ۱۱/۴۳۳ بوده که بزرگتر از t جدول (۲/۶۱۷) است. که نشانگر آن است که آموزش از راه دور از دید کارشناسان و مدیران به این اهداف تا حد خوبی نزدیک شده‌اند.

این تحقیق با توجه به صحنه گذاری بر تحقیق (بررسی اثربخشی فعالیت های آموزش از راه دور از دیدگاه مدیران و دبیران مراکز آموزش از راه دور کشور) که حسینی (۱۳۸۴) انجام داده و نشان می‌دهد که در خصوص نزدیک شدن به سه هدف در نظر گرفته شده شامل (توسعه شیوه های متنوع، ارائه نرم افزارها و بسته های آموزشی خود آموز و ایجاد روحیه خودآموزی و خودکارآمدی) با پژوهش حاضر مطابقت دارد.

در نتایج مربوط به سوال دوم پژوهش میانگین نظرات مدیران و کارشناسان استان در خصوص ۱۷ مورد راهبردهای توسعه آموزش که شامل (وجود مولفه‌های فرهنگی و فکری، وجود برگزاری سمینارها و کنفرانس‌های اطلاع رسانی، توسعه فرهنگ پژوهش در زمینه فناوری اطلاعات^۱، اراده راسخ فراگیران و فعالیتهای مستمر آنان، وجود زیرساختهای تکنولوژیکی، وجود بسترهای مناسب سخت افزاری برای توسعه داخلی، ایجاد ارتباطات ایمیلی بین فراگیران و استاد، وجود کتابخانه‌های الکترونیکی، استاندارد سازی ارزشیابی‌ها و کنترل دانسته‌ها، تنوع در شیوه‌های آموزشی، توانمندسازی فراگیران در مهارت‌های زندگی، شناخت مسئولین از پیشرفتهای آموزشی

1- IT
2- ERTV
3- Namvar&Rastgoo
4- Web log

5- Shree Ram&Selvaraj
6- On line
7- Email

Namvar, Y. & Rastgoo, A. (2008). Weblog as a learning Tool in Higher Education. Online Submission, Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE v9 n3 p176-185 Jul 2008. <http://staff.neu.edu.tr/>

Rasheed, F. (2007). Factors Impeding Implementation of Web-Based Distance Learning. *AACE Journal*, 15(3), 315-338. Chesapeake, VA: AACE. Retrieved from <http://www.editlib.org/p/21710>

Santally, M., Rajabalee, Y., & Cooshna-Naik, D. (2012). Learning design implementation for distance e-learning: Blending rapid e-learning techniques with activity-based pedagogies to design and implement a socio-constructivist environment. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, 2, 1-6. Retrieved from http://www.eurodl.org/materials/contrib/2012/Santally_et_al.pdf

Shree Ram, B. & Selvaraj, M. (2012). Impact of Computer Based Online Entrepreneurship Distance Education in India. *Turkish Online Journal of Distance Education*, v13 n3 p247-259 Jul 2012. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov>.

Valasidou, A., Sidiropoulos, D. & Makridou-Bousiou, D. (2005). The Constructivist Perspective in Distance Learning Environments. In P. Kommers & G. Richards (Eds.), *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications 2005* (pp. 1932-1935). Chesapeake, VA: AACE. Retrieved from <http://www.editlib.org/p/20357>.

Wenchi, W. & Marek, M. (2009). The Impact of Teleconferencing with Native English Speakers on English Learning by Taiwanese Students. *International Journal on E-Learning*, 8 (1), pp. 107-126. <http://editlib.org/noaccess/24460>.

دور تاثیر فراوانی دارد، که این مورد نیز از دیدگاه کارشناسان و مدیران مراکز آموزش از راه دور استان س.ب نیز به طور قابل توجهی تایید شده است.

کتابنامه

اسناد و مدارک آموزش از راه دور، دبیر خانه آموزش از راه دور، آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان.

افضل نیا، محمد رضا. (۱۳۸۷). طراحی و آشنایی با مراکز مواد و منابع یادگیری، (چاپ دوم) تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).

حسینی، علی (۱۳۸۴). بررسی اثربخشی فعالیتهای آموزش از راه دور آموزش و پرورش در سال تحصیلی ۸۳-۸۴ برای مقطع متوسطه از دیدگاه مدیران و دبیران مراکز آموزش از راه دور، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه امیر کبیر.

صالح مقدم، مسعود (۱۳۸۵). آموزش از راه دور، مشهد: انتشارات همیاران جوان.

قادری، محمد صدیق (۱۳۸۴). بررسی راهبردهای توسعه ICT در نظام آموزشی کشورهای استرالیا، آمریکا و هند و مقایسه آن با ایران، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده علوم تربیتی.

میربهار، امیر (۱۳۸۴). خلاء آموزش اجتماعی در توسعه آموزش از راه دور، تهران: نشریه شرق.